

Notitie inzet vrijwilligers in liturgie

Versie: 6 juni 2016 / 16 januari 2019

1. Inzet pastoraal beleidsplan

In het beleidsplan staat het begrip 'ontmoeting' centraal. We zoeken de ontmoeting tussen enerzijds God en mensen en anderzijds mensen onderling. Die ontmoeting willen wij stimuleren. Vanuit deze missie willen we kijken naar de toekomst en de te nemen beslissingen. De toekomstige parochie zal een samenspel zijn van kleine christelijke gemeenschappen (koinonia). Zij vormen samen een netwerk en veelkleurig geheel. We gaan er daarbij van uit dat parochianen de parochie van de toekomst meer en meer zelf moeten gaan dragen. Dit komt enerzijds voort uit de theologische zienswijze van het Tweede Vaticaans Concilie, waarin over de wereldwijde Rooms katholieke geloofsgemeenschap gesproken wordt als volk Gods onderweg. Er wordt daarbij gesproken over het algemeen priesterschap van de gelovigen, wat betekent dat wij samen de kerk dragen. Anderzijds is er een snel toenemend tekort aan leden van het pastoraal team.

In aansluiting op de bestaande praktijk zullen de leden van het pastoraal team en parochianen volgens een vast rooster door-de-weekse vieringen verzorgen door de drie parochies heen, waarbij sprake is van een evenredige spreiding over de geloofsgemeenschappen en waarbij na afloop ruimte is voor onderlinge ontmoeting. Daarnaast zullen we de inzet van parochianen als voorgangers in de weekendliturgie stimuleren.

Daartoe willen we parochianen ook begeleiden. Die begeleiding is

- gericht op verdieping en verbreding van de kennis van liturgie als zodanig; en
- specifieke trainingen gericht op de uitoefening van verschillende liturgische taken.

We zullen daartoe een cursusaanbod doen om parochianen op te leiden om voor te gaan in zowel de weekendliturgie als ook bij uitvaarten. Dit cursusaanbod willen we op gezette tijden aan blijven bieden. Daarnaast vinden wij een continue begeleiding noodzakelijk om de kwaliteit van de liturgie te waarborgen of te verhogen en een blijvende verbondenheid met de parochiegemeenschap te waarborgen. Als we hiervoor een trainer van buiten aantrekken, zal er een lid van het pastoraal team bij de training aanwezig zijn.

Als uitgangspunt voor goede liturgie vinden wij hierbij het begrip participatio actuosa (actieve deelname van gelovigen) van belang. Het gaat erom dat er wordt gevierd door heel de aanwezige gemeenschap en niet alleen door de voorganger. Dit vraagt een open, uitnodigende en dienende houding en alertheid van de voorganger, ook van de vrijwilliger die voorgaat. Daarbij zal – als het om de inhoud van de begeleiding gaat – de mystagogische implementatie (inwijding in de geloofswaarheden) een belangrijke plaats innemen. We willen komen tot diepere geloofsbeleving.

2. Wat we van parochianen als voorgangers in de liturgie verwachten: studie, begeleiding, inzet voor meerdere locaties, gedragscode pastoraat

Het afgelopen jaar zijn er onder druk van omstandigheden steeds vaker parochianen ingezet bij verschillende vieringen. Zonder volledig te willen zijn: Dit gebeurde onder meer in de kleinere dorpen Overdinkel, Glanerbrug en Buurse, waar structureel één of meer weekends geen professionals worden ingeroosterd en parochianen gevraagd worden hun plaats in te nemen. In Enschede kent

men al meer dan twintig jaar werkgroepen van eigen parochianen die een vaste plaats in het weekendrooster hebben. Er zijn in Enschede parochiële steunpunten ontstaan, waar parochianen door de week op eigen kracht kunnen blijven samenkomen, onder meer om samen hun geloof te vieren. In Haaksbergen heeft de parochie samen met de PKN de verantwoordelijkheid voor het verzorgen van vieringen in twee zorgcentra. Hier gaan sinds enige jaren naast emeriti ook parochianen voor. In een dorp als Boekelo, waar de kerk aan de eredienst is onttrokken, verzorgen parochianen eens in de maand een viering van Woord en Gebed.

Om parochianen naast pastores steeds breder en structureel in te kunnen zetten wordt het nu tijd om één en ander nader te reguleren en af te spreken. Daarbij willen wij nadrukkelijk voorwaarden afspreken waaraan voorgangers voor bepaalde vieringen moeten voldoen. Er wordt gekeken naar wat iemand wil en kan, waar iemand gevoel voor heeft, welke toerusting iemand genoten heeft en wat de parochie nodig heeft. Het pastoraal team zal dit jaarlijks in kaart brengen. Tevens zal het pastoraal team bijeenkomsten aanbieden voor evaluatie, feedback en verdere vorming. Hiermee willen wij de kwaliteit van vieren waarborgen als ook de binding van de voorgangers met de parochie.

Enerzijds zullen we hierbij nog voortbouwen op 'oude' gewoonten en zullen parochianen voorgaan in communievieringen, anderzijds zullen we stimuleren, dat parochianen als voorgangers voorgaan in vieringen van Woord- en Gebed en Gebedsvieringen, die juist anderssoortige vieringen kunnen zijn.

We maken derhalve onderscheid tussen voorgangers in:

- a. Vieringen mét een overweging (o.a. uitvaarten, weekendvieringen, die Communievieringen of vieringen van Woord en gebed zijn) en
- b. Vieringen zónder overweging (Gebedsvieringen: o.a. avondwaken, zangdiensten, Taizévieringen, Thomasvieringen, Kleuter- en Kinderkerk, door-de-weekse vieringen in kleine kring in pastorale steunpunten).

Van voorgangers in vieringen met een overweging vragen we:

- m.b.t. uitvaarten een voltooide cursus 'Voorgaan in uitvaarten'.
- m.b.t. vieringen met een overweging (Communievieringen en vieringen van Woord en gebed een voltooide cursus 'Homiletiek en voorgaan in liturgie'.
- deelname aan begeleiding en coaching door het pastoraal team (frequente groepsinterviews en gezamenlijke voorbereiding op vieringen / jaarlijkse terugkomdag).

Van voorgangers in vieringen zonder overweging vragen we:

- m.b.t. avondwaken een voltooide cursus avondwake.
- m.b.t. gebedsvieringen (zangdiensten, Taizévieringen, Thomasvieringen, Kleuterkerk) een voltooide cursus lector of zo mogelijk gebedsleider.
- aanwezigheid op een of meer jaarlijkse terugkomdagen georganiseerd door het pastoraal team.

Voor al deze voorgangers geldt dat ze in principe bereid moeten zijn voor te gaan in alle kerken in de hele parochie. Dit vragen we omwille van de onderlinge solidariteit binnen de eigen parochie, de flexibiliteit van de inzet van de werkgroep 'voorgangers', het elkaar helpen in het verhogen van de kwaliteit (gezamenlijke voorbereiding), de vrijheid van voorgaan (die groter is in een andere gemeenschap, dan waar je vandaan komt) en de afwisseling in voorgangers voor de kerkgaande parochiaan. Waar dit nog niet het geval is wordt er een overgangstermijn afgesproken.

Vanzelfsprekend gelden voor alle voorgangers de afspraken die in het kader van het pastoraal-liturgisch beleid in onze parochie met elkaar zijn gemaakt. Tevens dienen vrijwilligers net als professionals de gedragscode pastoraat (8 april 2014) in acht te nemen.

3. Benoeming

We willen parochianen die voorgaan in weekend- en uitvaartvieringen, waarvan de overweging gewoonlijk een vast onderdeel uitmaakt, een vaste plek in onze parochies geven. Op voordracht van het pastoraal team zullen we ze daartoe een zending door de pastoor laten geven voor vier jaar, die telkens weer met vier jaar na een evaluatie in samenspraak met een lid van het pastoraal team verlengd kan worden. We doen dit om de voorganger een steun in de rug te geven en de kwaliteit van het voorgaan en de verbondenheid met de parochiegemeenschap te waarborgen. Deze zendingen worden op de centrale secretariaten administratief bijgehouden.

Parochianen die voorgaan in (door-de-weekse) vieringen (of avondwaken) zonder overweging hebben zo'n zending niet nodig om hun taak binnen onze parochies uit te kunnen oefenen. Dit doen we om spontane aanwas van voorgangers mogelijk te maken in de hoop, dat uiteindelijk meer parochianen in vieringen zullen willen en kunnen voorgaan.

4. Andere praktische zaken

Veel zaken m.b.t. het vrijwilligerswerk als voorganger worden door de parochiebesturen middels hun vrijwilligersbeleid geregeld. We lichten een paar specifieke zaken uit.

- We verwachten van voorgangers, dat zij in parochiekerken gepaste burgerkleding dragen. In de huizen met geriatrische bewoners kan een gebedsmantel gedragen worden. Voorgangers met een zending zullen een teken van hun zending ontvangen, dat zij bij hun voorgaan kunnen dragen. Dit teken zal in overleg met de voorgangersgroepen vorm krijgen.
- De parochiebesturen zullen onkosten, die worden gemaakt voor het uitoefenen van de taak vergoeden. Denk aan reiskosten, kleding, liturgisch materiaal, vakliteratuur en dergelijke.
- Uitoefening van bepaalde (commerciële) functies is niet verenigbaar met het voorganger-zijn binnen de parochie.

5. Vaste plek parochianen in weekend en door-de-weekse liturgie

We zullen proberen vrijwilligers die voorgaan in de liturgie zoveel mogelijk een vaste plek binnen zowel het weekendrooster als in het door-de-weekse rooster te geven. Dit betekent onder meer dat we streven naar een vast weekend of vaste weekends in de maand voor het heel het werkgebied van het pastoraal team, waarin parochianen binnen hun eigen parochie voorgaan. Zodoende kunnen parochianen samen (eventueel begeleid door een pastor) de vieringen voorbereiden. Daarnaast zullen juist op bepaalde bijzondere dagen parochianen heel goed de vieringen kunnen doen. Denk aan het voorgaan bij een kruisweg op Goede Vrijdag, het voorgaan in vieringen van Woord en gebed bij Allerzielen of bij Oudjaar, waarbij gebeurtenissen uit eigen dorp of wijk de revue passeren.

6. Organisatie

We willen in 2019 komen tot:

1. Een werkgroep 'voorgangers' per parochie, met elk een eigen coördinator, die zorgt voor de inroosting van de parochianen-voorgangers binnen het door het pastoraal team

aangereikte liturgische weekendrooster. De eerste aanspreekbare pastor neemt hiertoe het initiatief.

2. Begeleidingstrajecten voor deze werkgroepen worden verzorgd door pastores van het pastoraal team. Deze trajecten worden opgenomen in de werkplannen van de leden van het pastoraal team.
3. De eerst aanspreekbare pastor voor uitvaarten zal een inhoudelijk begeleidstraject aanbieden voor de uitvaartgroepen per parochie. Zij is tevens verantwoordelijk voor de organisatorische aspecten van het uitvaartbeleid en voor de uitvaart- en avondwakegroepen als zodanig.

Parochianen-voorgangers voor door-de-weekse vieringen worden in principe door lokale roosteraars ingeroosterd. Het pastoraal team geeft in het door-de-weekse rooster aan, waar dit kan gebeuren. Zo ook in geval van uitvaarten door coördinatoren van uitvaartgroepen.

7. Doorstroming parochianen als voorgangers in de liturgie

We zien in de praktijk, dat via af en toe lezen, lector zijn, voorgaan in avondwaken en zelfs voorgaan bij uitvaarten, parochianen van de ene in de andere taak doorstromen. Natuurlijk zijn er ook 'zij'-instromers.

We willen de doorstroming van parochianen van de ene in de andere taak bevorderen en de taken over zoveel mogelijk verschillende parochianen van jong tot oud verspreiden. Dit betekent, dat we met zekere regelmaat actief nieuwe kandidaten moeten gaan benaderen voor de diverse taken. Worden nieuwe kandidaten gevonden, dan willen we diegenen die al langere tijd een bepaalde plek hebben ingenomen, vragen om plaats te maken en door te stromen naar een volgende plek. Dit gebeurt in goed overleg met de betrokkene. Het combineren van meerdere rollen als voorganger willen we zoveel mogelijk voorkomen om zoveel mogelijk mensen een kans te geven in de liturgie actief te zijn. Dit is voor de vitaliteit van de parochie van groot belang.

Gedacht wordt aan het instellen van zogenaamde 'jeugdlectoren' voor vieringen, waar veel kinderen bij betrokken zijn.

Pastoraal team Maria Vlucht, Jacobus, Franciscus
6 juni 2016 / 16 januari 2019